

Botos Katalin válasza:

Az 1968-as reform nagyon fontos, pozitív irányú lépés volt. Ezt minden munkámban hangsúlyoztam. Két súlyos hibája, pontosabban, hiányossága azonban volt: nem valósította meg a konvertibilitást, és természetesen, hogy nem teremtette meg a valódi , - termelőeszközökre is kiterjedő- magántulajdon lehetőségét...

Nem vitatható, hogy a Tsz-háztáji együttműködése zseniális volt. De természetesen, nem minden hátulütő nélkül. Így ugyanis minden paraszt 2 műszakot teljesített, mert azért a magánban és a TSZ-ben is kellett dolgoznia, és ez a paraszti munkaerő olyan terhelését jelentette, amely az egészséget károsító hatású volt. (Ez nincs megfelelő tudományossággal kimutatva, de a regionális adatok alakulásából látható, bizonyos mértékig.) Nem jöttek létre valódi szövetkezetek, nem a szövetkezők választották meg az elnököt, azt a Párt jelölte ki, szerencsés esetben jól. De nem mindig...E kooperációs rendszernek a megszűnése, a TSZ-ek szétverése a rendszerváltáskor mindenesetre tragikus következményekkel járt. Mindezekről SZÁMTALAN publikációban írtam, ugyancsak.

A legnagyobb baj az volt, hogy a valódi konvertibilitás nélkül a *külgazdasági orientáció* TORZ volt. A magyar termelőknek egyértelműen kedvező volt a szocialista piacra eladni. Az érdekeltség következtében – ami jó dolog – követte a jelzéseket az ipar is, és a szoc. piacra való könnyű, adott esetben többletet eredményező értékesítés jó dolognak tűnt. Így olyan követeléseket halmoztunk fel a SZU felé, ami csak a SZU finanszírozását jelentette, gyakorlatilag ingyen. Szerencse, hogy a hús-gabona fejében kaptunk olajat – ez kedvezőbb volt minden más beszerzésnél – , de csökkent a tőkés deviza kitermelésére alkalmas árualap – (sose tudtunk annyit eladni gabonából tőkés-be, mint lehetett volna...) Ráadásul a 70-es évek voluntarista felértékelése csak rontott a helyzeten. (Hogy lehet felértékelnie egy országnak, az adott deviza-helyzetben? Ez a Medgyessy Péter zseniális politikai trükkje volt, az infláció megállítására, a határoknál. Hagelmayer István a Közgaz. Szemlében világosan cáfolta a gondolatot...anno)

És, kedves Károly az eladósodás... Az első etapnál még lehet valami pozitívumról beszélni, hisz azt tényleg a reálszférára akarta Keserű elvtársnő fordítani, a könnyűipar fejlesztésére, meg hát az agrár-technika beszerzése is pénzbe került; de az Ikarusz buszokba beépített alkatrész, Mann motor is. EZEK DEVIZÁBA KERÜLTEK, ÉS VALÓBAN OKAI VOLTAK A FOLYAMATOS ELADÓSODÁSNAK, MERT FŐLEG A GÉPIPARI KONVERTIBILIS IMPORTOT, NEM TUDTUK "KITERMELNI" AZ BIZONY DOLLÁR-RUBEL KONVERZIÓT EREDMÉNYEZETT... Hozzájárult a RB-aktívumhoz – konvertibilis passzívum árán...És hát az adósságszolgálat miatt kellett folyamatosan új és új hitelekkel növelni az adósságállományunkat !!! Ennek a VILÁGON SEMMI POZITÍV HOZADÉKA NEM VOLT HAZÁNK SZÁMÁRA! Csak a pénz, a kamatok kivitele. Ennek a terhére nem hoztunk be semmit...

Ezeket a tételeket is számtalan munkámban kifejtettem.

A 68-as reform életszínvonal emelkedést hozott az országnak. Egyben azt a pozitív képet alakította ki, hogy nem is volt olyan rossz az a rendszer. valóban megtanított számolni – csak torz információk alapján... Nem közvetítette a pénz a külföldi valós információkat. Ennek nagyon messzire előre vetítő árnyéka lett, hiszen ezért szavazták sokáig vissza a szocialistákat a kormányba. Az információ-hiány miatt soha nem értette a "jónép", hogy mekkora teher az adósság. folyton a guruló dollárokat keresték, a személyi fosztogatást – amin nem vitatkozom, de a nagyobb bajnak az intézményes struktúrát tartom, aminek negatívumait igazán csak 1989 után tapasztalták meg az emberek, a radikális megszorítások kényszerét... De nem ehhez a tényhez kapcsolták, hanem a rendszerváltás tényéhez kötötték... Az új hatalom ügyetlenségének tudták be... Ebben is van valami igazság, de az alapvető különbség a többi kelet-európaihoz képest , mégiscsak az, hogy FAJLAGOS eladósodásunk nekünk volt a legnagyobb...

Nagyon sajnálom, hogy MINDEN ERŐFESZÍTÉSEM ELLENÉRE nem világos ez a kép, még a leghozzáértőbbek számára sem. Hát még az átlagembereknek... És a jelen hatalom a közgazdaságtudományban – mert ott is van ilyen..., - nem érdekelt abban, hogy kimutassa: a nyugat eladósító kiszípolozása ránk pont olyan negatív hatással volt, mint a fejlődő országokra... és minket nem segítettek, érdemben semmivel tisztelt nyugati barátaink. legfeljebb beruházások idehozásával, de arra nem igen fizettek rá.....

Csongrád, 2026 március